

Petsamon alueen vienalainen asutus

Petsamoon muuttaneista vienalaisista ovat kirjoittaneet A. V. Ervasti (Suomalaiset Jäämeren rannalla, 1884) ja Mirjam Kälkäjä (Isä Yrjö, Petsamon ja Lapin pappi, 2002). Kummankin teoksen mukaan vienalaisperäinen asutus oli huomattavan suuri. Petsamon ortodoksien seurakunnan yhteydessä mainitaan, että Petsamon vuonon alueella asui 700 seurakunnan jäsentä, joista peräti kolmesataa oli karjalaisia, etupäässä Uhtuan ja Kiestingin suunnalta muuttaneita vienalaisia.

Vienalaisten muutto Petsamon rannoille johtui siitä, että Venäjän hallitus tarjosi uudisasukkaille monenlaisia etuja ja vapauksia edistääkseen asutuksen leviämistä. Muuttajat saivat lainoja, vero- ja tullihelpotuksia ja jopa vapautuksen sotapalveluksesta. Karjalaisten lisäksi sinne oli houkuteltu myös suomalaisia, kertoo Ervasti. He vain olivat kyllästyneet siellä, kun 1800-luvun lopulla muuttivat joukoittain Amerikkaan.

Ervastia kiinnostivat etupäässä vain karjalaisten etunimet, mutta 1920-luvun alussa kielitieteilijä Hannes Pukkia puolestaan sukunimet, joten kirjataan niistä yhteenveto. Ovathan nimet vienalaisille tuttuja ja joukossa voi olla vaikka sukulaisiakin.

Jermei, Jyrki, Kauro, Miikkali,
Nikolai, Ohaapei, Ondrei,
Petri,
Vaassila; Arhippaiset, Afa-naasit

Sukunimiä

Arhipoff, Artijeff, Bogdanoff, Fofanoff,
Grigorjef, Jermajeff, Karpoff Uhtualta,
Kemojef, Kiprinoff, Kuismin, Lettijeff,
Vasiljef sekä Ortjoset, Tifoffit ja Semenoffit,

Ervastin mukaan suurin karjalaisten asuttama kylä oli

nimeltäänkin Karjalan kylä. Siinä oli 13 taloa ja 81 asukasta. Pukin mukaan suurin kylä oli Näsykkä, 1106 asukasta ja toiseksi suurin Trifona, 97 asukasta. Näsykkä ja Karjalan kylä voivat olla sama kylä, sillä vanhoissa kartoissa on Parkkinan ja Trifonan vieressä Karjalan kylä ja uudemmissa kartoissa samalla kohtaa on Näsykkä.

Isä Yrjön vaiheita esittelevässä kirjassa on mielenkiintoinen tieto Petsamossa toimineesta suomenkielisestä koulusta. Se muutettiin venäjänkieliseksi 1907 eli samoihin aikoihin kuin koulut venäläistettiin Vienassakin.

Suomen itsenäistyttyä alkoi muutosten aika myös Petsamossa. Karjalaisortodokseja muutti sinne niin paljon, että seurakunnan jäsenmäärä lähes kaksinkertaistui. Vuoden 1949 vuosikertomuksessa ”Petsamon siirtoseurakunnan” jäsenmäärä 1 242. Merikalastus, heimoveljien Paavo Talvelan ja Ragnar Nordströmin yritykset ja tietysti Petsamon

Nikkeli Oy vetivät sinne väkeä, myös karjalaisia karjalaisine tapoineen. Kun 1951 aloitimme kyykkätoiminnan Helsingin Seurasaarella, niin mukaan ilmoitautui useita miehiä, jotka olivat saaneet opin Petsamon Nikkelin työmailla.

***

Sodat hajottivat Petsamon lopullisesti ja väki joutui evakkoon. Koltat siirtyivät Lapin ortodoksisen seurakunnan alueelle ja karjalaiset siirrettiin Varejoelle, Oulun ortodoksisen seurakuntaan. Sieltä vienalaiset pitivät yhteyttä ”omaan pappiinsa”, Isä Yrjöön. Tämä kävi toimittamassa palveluksia, vihki mm. avioon Maria Bogdanoffin ja Tauno Haapalan. Seremonia tapahtui ”väliaikaisessa kirkossa”, joka oli Vasili Kemoffin navetta. Myöhemmin Varejoelle kohosi oma rukoushuone, tsasouna. Puuhamiehinä olivat ensin Vasili Kemoff ja hänen kuoltuaan Vasilin Vilho-poika. Isä Yrjö kävi siunaamassa tulevan tsasounan paikan ja sitten aikanaan hän vihki valmistuneen pyhäkön.

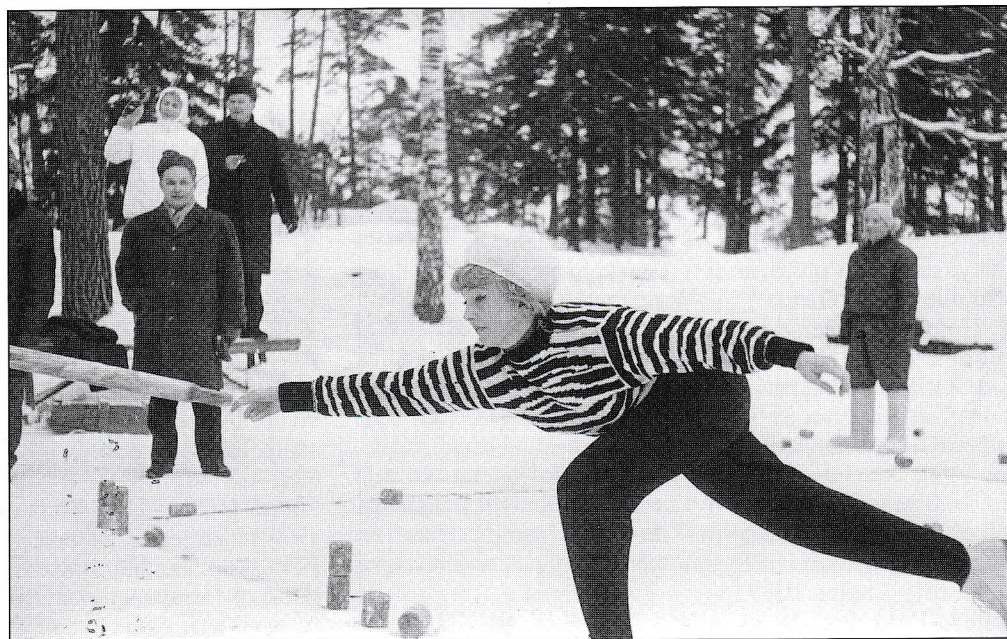
Isä Yrjön Varejoen mat-

koihin kuului myös murrettu. Uhtualla syntynyt Uljaana halusi saada ”hyvän maun suuhun” eli oppia pakajamaan vienaksi. Hyvin sekinn onnistui, vaikka Uhtualta on pitkä Suojärvelle, Yrjön ”murreseminaariin”. Matka oli muuttanut Uljaanan pakajamisen Yrjön pagisemiseksi, mutta silti hyvin ymmärrettiin.

KOSTI PAMILO

Vihittyjä

Sanna Uotila ja Pasi Ritonieni vihittiin Tamperella 1.11.-02. Sannan sukujuuret ovat Karjalan Kannakselta Viipurin läänin Pyhäjärveltä ja Pasiin Vienan Karjalasta Kontokin Kenttjärveltä. (PAR)

Tammikuussa 1963 Seura-lehti haastoi Suomen television kyykkäotteluun, joka pelattiin KSS:n kyykkäkerhon johdokunnan valvonnassa. Haastajat kärsivät murskatappion 1-15. Tyylipuhtain lyöntisuoritus oli TV:n Teija Sopasella, joka tuolloin täytti 30 vuotta. Aika kuluu - äsken juhliittiin 70-vuotispäiviä. Onnittelut! (kuva: Jussi Pohjakallio)

TV:stä ja monesta muustakin tuttu